

BESTANDSPLAN FOROLLHOGNA VILLREINVALD

FOR PERIODEN 2019 – 2023



Foto: Kristin Lund Austvik *Så stor skal jeg også bli!*

1. Bakgrunn;

Forollhogna Villreinområde er et av landets mest produktive villreinområde med høy kalveproduksjon og høye slaktevekter. I forarbeidet til bestandsplanen har utvalget digitalisert slaktevektene fra Vingelen, 6000 vekter i perioden 1976 – 2018, og sammenlignet disse med vektene i Hjorteviltregisteret¹, og kjevedata fra NINA. Vektene i Vingelen hvor alt er veid på samme måte i perioden viser en svak nedadgående trend i hele perioden unntatt for bukk 2,5 år +. Tall fra Hjorteviltregisteret viser en større nedgang, men de starter i 1992 – i en periode hvor slaktevektene også i Vingelen var høyere enn årene før. Samtidig viser statistikken at kalve-, og simlevektene ser ut til å svinge i takt med bestandsutviklingen slik at de synker når stammen skytes ned, og øker når stammen vokser².

Næringsrikt jordsmonn og et kontinentalt klima gir gode både sommer-, og vinterbeiter. Og reinen i Forollhogna er lite forstyrret av menneskelig ferdsel med unntak av langs stiene opp på Forollhognatoppen fra Synnerdalen og Vangrøftdalen i sommermånedene. Helt siden oppstarten i 1956 er området aktivt og godt forvaltet av rettighetshaverne, og det finnes gode data for slaktevekter, stammestørrelse og avskyting fordelt på alder og kjønn langt tilbake i tid. Innsamling av kjever for tannsnitting er gjennomført med stor nøyaktighet, og en har gode kalve-, struktur- og minimumstillinger.

1

¹Solberg, E. J., Strand, O., Veiberg, V., Andersen, R., Heim, M., Rolandsen, C. R., Solem, M. I., Holmstrøm, F., Jordhøy, P., Nilsen, E. B., Granhus, A. & Eriksen, R. 2017. Hjortevilt 1991–2016: Oppsummeringsrapport fra Overvåkingsprogrammet for hjortevilt - NINA Rapport 1388 125 s.

2. Virkeområde

Planen gjelder for Forollhogna villreinvald med tellende areal i kommunene Os, Tolga, Tynset, Rennebu, Midtre Gauldal og Holtålen.

3. Bæreevne

Det er gjort noen beregninger av området bæreevne, eller hvor mange vinterdyr det er plass til. Disse varierer mellom 2040 som det laveste anslaget (Tømmervik et al. 2003), til 5800 dyr (Gaare). Det er imidlertid maksimalt 60% av tilgjengelig vinterbeite som er benyttet jevnlig de siste årene, slik at en bør ligge godt under selv det laveste anslaget. Se for øvrig vedlegg.

4. Hovedmål:

Vinterstammen i Forollhogna har i perioden 1982 til 2018 ligget mellom 1500 og 2000 dyr med unntak av årene 2002 til 2004, og årene 2016 til 2019. Den laveste talte vinterstammen var i 2018 med 1089 dyr. Bestandsmålet fra de foregående bestandsplanene har vært å stabilisere bestanden på ca. 2000 vinterdyr.

I denne planen vil vi i større grad styre etter produksjonen i stammen framfor antallet vinterdyr.

Siden simlene trolig i størst grad påvirker produksjon og kalvestørrelse ønskes det å fokusere på antall og aldersfordeling av simlene. Å målsette antall simler vil kunne gi en sikrere indikasjon på årlig tilvekst.

Målsettingen vil etter dette være:

Å forvalte villreinen i Forollhogna slik at det gir ett best mulig grunnlag for sunne, friske dyr i god kondisjon med høye slaktevekter og store bukker med store gevir. Vinterstammen skal tilpasses beiteressursene. Jakta skal utøves på en sikker måte, og uttaket skal styres slik at stammen får en mest mulig naturlig sammensetning.

1. Det er en målsetting å bygge opp og stabilisere en stamme på 850 – 950 simler. Med den vedtatte avskytingsmodellen vil dette tilsvare en vinterstamme på 1750 – 1850 dyr.
2. Det er en målsetting å opprettholde, og øke andelen store bukker med høye vekter og store gevir.

Mål for struktur:

Simle 1,5 år og eldre: 43 – 50%

Bukk 3,5 år og eldre: 20 – 25%

For å bygge bestandsstørrelsen opp til dette nivået må avskytingen de første åra ligge godt under tilveksten, og følgende kvotefordeling skal benyttes:

60 % KALV, 15 % SIMLE, 15 % LITEN BUKK, 10 % STOR BUKK

Med liten bukk menes bukk med til og med 3 takker på hver gevirstang endetakker medregnet, eller bukker med 1-2 takker på en side og et ubegrenset antall takker på motsatt side.

Kvotene og fordeling av kvotene på kjønn og alder er et redskap for å oppnå ønsket bestandsstørrelse og struktur, og vil måtte reguleres i takt med tall fra kalve-, struktur- og minimumstellingene.

Våre simuleringsmodeller viser følgende utvikling i antall og struktur ved den foreslåtte kvotetildelinga:

År	Kvote	Antall skutte	Ant. Simler	Kalv 1)	Andel 1,5 år simle 3)	Andel 2,5 år simle 4)	Vinterstamme 2)
2019	300	180	658	459	17	7	1569
2020	400	320	765	566	25	13	1789
2021	700	560	835	648	21	20	1814
2022	850	680	849	708	20	18	1796
2023	850	680	861	720	16	18	1805
	3100	2420		730	15	14	

- 1) Beregnet kalveantall ved kalvetelling før jakt det enkelte år.
- 2) Vinterstamme etter jakt, dvs. 2019/2020 etc.
- 3) Høy andel 1,5 års simle vil kunne gi lav kalveprosent og lavere slaktevekter.
- 4) Høy andel 2,5 års simle vil kunne gi lav kalveprosent og lavere slaktevekter.

STRUKTUR

	Simler,%	Antall	Bukk 1,5	Antall	Bukk 2,5	Antall	Bukk3,5	Antall	Kalv	Antall
2018	0,43	542	0,07	92	0,05	64	0,21	273	0,25	354
2019	0,43	668	0,10	156	0,05	80	0,20	311	0,23	354
2020	0,43	765	0,09	160	0,08	136	0,20	349	0,21	379
2021	0,46	835	0,06	113	0,07	128	0,23	417	0,18	321
2022	0,47	849	0,05	97	0,04	76	0,26	464	0,17	310
2023	0,48	861	0,06	103	0,03	60	0,25	459	0,18	322

I denne avskytingsmodellen er det lagt inn en forutsetning om en kjønnsfordeling i uttaket på 48:52% simle/bukk de to første årene, deretter 50:50 som en følge av tiltak for å spare de største kalvene.

De to første årene av bestandsplanen er avskytingen langt under tilveksten slik at vi selv ved 60% kalv i uttaket skyter en langt mindre andel av fødte kalver enn i forrige bestandsplanperiode. Vi kan derfor bruke høsten 2019 og 2020 til innsamling av data. Dette materialet skal brukes til å utarbeide regler/henstillinger for hvilke kalver som skal spares i jakta fra og med høsten 2021.

For å gjøre det enklere for jegerne å felle små simler/bukker skal det ikke ilegges feilskytingsgebyr for simler under 33 kg felt på småbukk kort, og småbukk under 37 kg felt på simlekort.

Rettighetshaverne skal avholde informasjonsmøter etter en felles mal for jegerne, der man orienterer om hvilke dyr vi ønsker at skal felles, rapportering, prøvetaking og human jakt/varsling av oppsyn.

3. Overvåking og forvaltning.

Det skal føres stammeregnskap over både simler og bukker som grunnlag for det enkelte års jaktkvoter. For å få til dette trengs det gode tellinger og nøyaktig jaktstatistikk. Videreutvikling av stammeregnskap og simuleringsmodeller framover skal prioriteres. Modellene baserer seg på kjevedata fra NINA, kalve-, struktur og minimumstillinger.

Overvåkingsprogrammet for hjortevilt

Forollhogna villreinområde har siden 1991 vært med i det nasjonale overvåkingsprogrammet for hjortevilt, utført av Norsk institutt for naturforskning. Overvåkingsprogrammet gjennomfører årlig kalvetellinger på sommeren og strukturtellinger om høsten. I overvåkingsprogrammet blir det også årlig samlet inn kjever og opplysninger om slaktevekter for undersøkelser av kondisjon. Dette gir viktig informasjon til villreinutvalget i forvaltningen av bestanden.

Minimumstillinger

Minimumstillinger skal ved behov gjennomføres på vårvinteren med hjelp av helikopter, småfly eller drone. Det viktigste i minimumstillingene er å finne så stor andel av simple/ungdyrbestanden som mulig. Det er derfor nødvendig med bilder av så god kvalitet at de enkelte dyrekategorier skilles fra hverandre. Rettighetshaverne i regi av villreinutvalget gjennomfører nødvendig undersøkelser på bakken før og under telling, mens vi ønsker et samarbeid med NINA om å gjennomføre selve tellingen.

Kalvtellinger

Kalvetellinger gjennomføres i juni/juli hvert år. NINA har utført dette som ett ledd i Hjorteviltovervåkingsprogrammet. Rettighetshaverne ved villreinutvalget ønsker å bidra med bakkeobservasjoner.

Strukturtellinger

Strukturtellinger gjennomføres 20-25 september hvert år av NINA med bistand fra oppsyn/rettighetshavere.

Rapportering av felt rein

Alle jegere skal rapportere elektronisk til Hjorteviltregisteret. I tillegg skal det arbeides for å lage et system for å kunne sende fellingsrapport elektronisk på SMS, e- post eller elektronisk applikasjon med kortnummer, slaktevekt, alder og bilde av dyret tatt fra sidene. For yngre dyr (1,5 og 2,5 år) skal det også sendes bilde av kjeven. Det er obligatorisk rapportering, veiing og innlevering av kjeve.

4. Jakt, sikkerhet og fellingsprosent.

Jakttida er for Forollhogna villreinområde satt til 20.8 til og med 20.9. Det er nattjaktforbud fra 20.00 til lysets frambrudd. Dersom det oppstår uforutsette forandringer i stammeutviklingen som krever tiltak eller at jakttidsrammer forandres, kan årsmøtet, innenfor jakttidsrammen, vedta andre jakttider for Forollhogna villreinområde. Villreinutvalget i Forollhogna kan i særlige tilfeller endre jakttiden. Høy fellingsprosent er ikke noe mål i seg selv, men avskytinga bør være forutsigbar, og det bør skytes prosentvis samme alders- og kjønnsfordeling som ved kvotetildelinga.

I år med høy kvote har stor jegerkonsentrasjon på små områder vært en utfordring. Dette har resultert i uoversiktlige og uheldige jaktsituasjoner som bør unngås. En stor andel av reinen i Forollhogna felles på Budal, Soknedal, Kvikne og Vingelsgrunn, mens områdene øst for aksene Synnerdalen – Vanngrøftdalen er avhengige av overgangsavtaler for å felle tildelte dyr.

For å motvirke farlige situasjoner og sikre en stabil fellingsprosent, bør det etableres en felles overgangsordning for hele området. Det bør etableres et oversiktlig system slik at jakttrykket fordeles jevnere, og oppleves mer forutsigbart.

Ett slikt system bør være innført senest til årsmøtet i 2020. Endringer av overgangsavtaler skal meldes inn til villreinutvalget samtidig med frist for saker til årsmøtet, 1. mars. Villreinutvalget i Forollhogna kan i særlige tilfeller endre jakttiden.

Rettighetshaverne bør innføre krav om bruk av signalfarger, og et jaktforbud nærmere enn 200 meter fra bilvei bør vurderes.

5. Oppsyn

Oppsynet skal være engasjert av den enkelte rettighetshaver, men vil i villreinjakta være underlagt oppsynslederen i regi av villreinutvalget.

Oppsynets viktigste oppgave er å veilede jegerne for blant annet å nå målene i bestandsplanen. Oppsynet skal opptre hyggelig og profesjonelt, og det skal gjennomføres årlige samlinger for å sikre lik praksis i hele området. Oppsynet skal bistå forvaltning og forskning med innsamling av data.

Det skal arbeides målrettet for å opprettholde den lave skadeskytingsprosenten. Alle skudd løst mot villrein skal varsles oppsynet som skal sikre at ettersøk gjennomføres ihht. bestemmelsene i «*Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst*» (FOR-2002-03-22-313).

6. Jaktutøvelsen

Det er et mål å sikre tilgang på jakt for rettighetshavere og andre lokale og øvrige jegere. Samtidig er det et mål å kunne utvikle jakt som næring, som kan ha store lokale ringvirkninger. Storbukk i Forollhogna er verdenskjent, og har derfor stort potensiale. En ytterligere økning krever profesjonalisering av guider, oppsyn og tilbydere av overnatting/mat og transport.

7. Dyrehelse og smitte

Forollhogna villreinutvalg vil følge med på utviklingen av helsetilstanden i bestanden og følge opp mulige sykdomsutbrudd. Bistå med prøvetaking i den grad det er nødvendig.

8. Arealforvaltning og ferdsel

Det er særlig randsonene som er utsatt for utbygginger av enhver art. Utvalget og den enkelte rettighetshaver skal være en aktiv part ved alle typer inngrep i randsonene. Det skal avgis høringsuttalelser i konkrete plansaker som berører Forollhogna Villreinområde. Særlig aktuelt er inngjerding av areal, veibygging, hyttebygging og større inngrep som vindmøller og vassdragsreguleringer. Utvalget skal sørge for at dette blir fulgt opp slik at en unngår slike inngrep, og dersom de skjer, gi den aktuelle grunneier reduksjon i tellende areal.

Bruk av motorisert kjøretøy bør begrenses etter 15. april innen villreinens leveområde.

9. Villreinenes områdebruk og bæreevne

De siste tiårene er det nesten utelukkende områdene vest for aksene Synnerdalen – Vangrøftdalen som har vært benyttet av villreinen i Forollhogna. Dermed ligger nær 40 % av potensielt beiteområde ubenyttet. I planperioden bør det vurderes tiltak for å øke reinens bruk av dette området. Aktuelle tiltak er fredningssoner og styring av ferdsel.

Det er gjort noen beregninger av områdetets bæreevne etter hvor mange vinterdyr det er beite til. Disse varierer mellom 2040 (Tømmervik et al. 2003) til 5800 dyr (Gaare). Det er imidlertid maksimalt 60% av tilgjengelig vinterbeite(vestområdet) som har blitt benyttet jevnlig de siste årene, og vi legger derfor det laveste anslaget til grunn.

10. Innvandring av tamrein i villreinområdet

Det kommer fortsatt årlig inn tamrein i villreinområdet fra øst, selv om det er satt opp et sperregjerde langs jernbanelinja over Rugeldalen. Dette problemet må løses av statlige myndigheter i samråd med villreinutvalget, villreinnemda, rettighetshavere og reindriftnæringa. En beredskapsplan utarbeides med oversikt over hva som gjøres når tamrein kommer inn i området.

11. Drift og informasjon

Sekretariat, oppsynsledelse og oppdatering av hjemmeside og andre sosiale medier skal innehas av samme organ. Det skal satses på ei aktiv og informativ hjemmeside og sikres god informasjonsflyt internt mellom rettighetshaverne og eksterne mot aktuelle partsinteresser.

Villreinutvalget disponerer årlig en kvote på inntil 15 dyr til finansiering av utvalgets drift, og for å sikre rekruttering/ungdomstiltak. Det skal satses aktivt på rekruttering.

Vedlegg:

- Vekter fra Vingelen 1976 – 2018
- Jegerkontrakten
- Arealfordeling, tellende areal